

Література:

1. Дзундза А.І. Формування економічного мислення учнів засобами економіко-математичного моделювання // Рідна школа. – 2004. – №4. – С.39-43.
2. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 298 с.
3. Ложкін Г.В. Економічна психологія: Навч. посіб. / Г.В. Ложкін, В.В. Спасенніков, В.Л. Комаровська. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
4. Маршалл А. Принципы политической экономии / Пер. с англ. – М.: Прогресс. – Т.1. – 1983. – 416 с.
5. Хейне П., Боутке П., Причитко Д. Экономический образ мышления / Пер. с англ. – 10-е изд. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2005. – 544 с.: ил.
6. Tarde G. Psychologie économique. Tome premier. – Paris: Félix Alcan, Éditeur, 1902. – 383 p.

У статті розглядаються на прикладі дисципліни «Системи обробки економічної інформації» методичні прийоми, що дозволяють формувати економічне мислення у майбутніх менеджерів у процесі проведення лекційних занять.

Ключові слова: професійна освіта, менеджери, системи обробки економічної інформації, лекційні заняття, економічне мислення.

В статье рассматриваются на примере дисциплины «Системы обработки экономической информации» методические приемы, которые позволяют формировать экономическое мышление у будущих менеджеров в процессе проведения лекционных занятий.

Ключевые слова: профессиональное образование, менеджеры, системы обработки экономической информации, лекционные занятия, экономическое мышление.

The article observes methodological means which allow shaping economic thinking among future managers in the process of holding lecture classes on examples of the Systems of Processing of Economic Information discipline.

Key words: professionally education, managers, systems of processing economic information, lecture classes, economic thinking.

УДК 004:378.14
ББК 74.58с51

М.С. Коваль
м. Львів, України

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В САМОСТІЙНІЙ І ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми. Приєднання української освіти до Болонського процесу зумовило перебудову вищої школи. Нині професійний рівень фахівця, його зростання, соціальна адаптація залежать, насамперед, від уміння проявляти ініціативу, розв'язувати нестандартні задачі, від здатності планувати та представляти результати самостійних дій. Це потребує відповідної переорієнтації самостійної роботи тих, хто навчається, з традиційної - простого засвоєння знань, набуття вмінь, навичок, досвіду творчої та науково-інформаційної діяльності - на розвиток внутрішньої та зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця активно перетворюючого ставлення до одержаної інформації, здатного будувати індивідуальну траєкторію самостійного навчання. Особливо актуальним є це питання у зв'язку з розвитком нових форм навчання: експеримент, дистанційне навчання, система неперервної освіти, де той, хто навчається, є головним суб'єктом навчального процесу.

У той самий час змінюється роль і місце самого викладача в процесі самостійної роботи студентів. З традиційної, контролюючої функції акцент у його діяльності переноситься на функцію управління зовнішніми чинниками: формування вказівок, визначення характеру інформаційного середовища, включення самостійних завдань у структуру занять (лекційних,

семінарських, самостійної контрольної роботи та ін.), вибір методів роботи відповідно до поставленої мети. Керуючи зовнішніми чинниками, викладач створює умови для розвитку внутрішньої самостійності — цільових і вольових настановок, рефлексії, виявлення цінностей.

У традиційній системі професійного навчання студентів часто відводиться пасивна роль об'єкта пізнавальної діяльності, який сприймає, а потім, як правило, відтворює інформацію. Що і за яким порядком вивчати, де знайти інформацію, як і де можна її використати, тощо - ці питання регламентуються навчальною програмою та викладачем. Такий підхід не дає можливості формувати майбутнього фахівця як особистість, розвивати в ньому творче начало. Пізніше, залишившись без керівників, які супроводжували його у вищому навчальному закладі, молодий фахівець виступає у професійному плані безпомічним [4, с.70].

На нашу думку, важливим для кожного, хто навчається, є здатність до неперервного пошуку нових, актуальних знань, грамотного здійснення інформаційних процесів (пошуку, збереження, переробки, розповсюдження) - одна з професійних компетентностей фахівця в будь-якій галузі, що визначає успішність його особистісного зростання, соціальні потреби.

Професійна компетентність - інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця [5, с. 722].

Тому одним із основних завдань організації навчально-виховного процесу у ВНЗ є пошук шляхів підвищення активності й самостійності навчання студентів.

Аналіз попередніх досліджень. У дослідженнях, присвячених розвитку професійно значущих якостей педагога, професійно-педагогічної культури присвячені роботи: Є. Барбіної, В. Гриньової, В. Лозовецької, В. Петрук, Л. Нечепоренко; теорії і практики навчання дорослих: О. Бодальова, В. Галузинського, М. Євтуха, В. Коновалова, Н. Кузьміної; плануванню та організації самостійної роботи студентів: Л. Вяткіна, М. Гарунова, Б. Єсіпова, В. Козакова, І. Лернера, М. Махмутова, П. Підкасистого, М. Солдатенко та ін. У цих роботах розглядаються загальнодидактичні, психологічні, методичні, логічні та інші аспекти цієї діяльності в традиційному дидактичному плані. «Людина, яка вміє мислити і працювати самостійно, краще пристосовується до нових обставин, ніж людина, яка володіє відповідними навичками», говорив Альберт Ейнштейн.

Особливої уваги потребують мотиваційне та технологічне забезпечення самостійної аудиторної та позааудиторної пізнавальної діяльності студентів.

Мета статті полягає в розгляді деяких шляхів підвищення мотиваційного та технологічного забезпечення самостійної та позааудиторної роботи студентів на основі використання комп'ютера та інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні технології, швидке їх удосконалення та використання в усіх сферах діяльності людини, надають практично необмежені можливості розміщення, збереження, обробки та доставки інформації будь-якого об'єму, змісту на необмежені відстані. В цих умовах на перший план у підготовці фахівців висувається цілеспрямована робота із самоосвіти.

Самоосвіта - самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо [5, с.798].

Значна роль у процесі самоосвіти належить сучасним технологіям навчання, педагогічній спрямованості змісту навчального матеріалу, а також умовам для самостійного навчання. Мається на увазі не тільки відбір змісту навчального матеріалу, а й інтерактивних інформаційних середовищ.

Самостійна робота - це різноманітні види навчальної діяльності студентів, що здійснюються на навчальних заняттях або вдома за завданням викладача, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі [1, с.279].

Таким чином, ефективність та якість навчання здебільшого залежить від якісної організації процесу самостійного навчання, дидактичної якості матеріалів, що використовуються в навчальному процесі.

Розв'язання цих завдань значною мірою залежить від педагогічної майстерності педагогів, їхньої підготовленості до роботи з наростаючими потоками інформації, володіння методами подання, пошуку та переробки інформації. Необхідною умовою розробки та впровадження нових форм і технологій навчання є підготовленість педагогів до роботи у новому інформаційному середовищі. А тому, на нашу думку, важливим є формування інформаційно-комунікаційної компетентності студентів і педагогів.

Інформаційно-комунікаційна компетентність - здатність індивіда розв'язувати навчальні, побутові, професійні задачі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 27].

Серед основних завдань сучасної освіти головним є завдання розвитку особистості студента, яке передбачає формування його здібностей до здійснення самоосвіти, самостійного навчання, виховання, рефлексії власної діяльності. З цією метою в процесі навчання студента у вищому навчальному закладі необхідно сформувати в нього систему професійно значимих якостей, котрі би включали основні функціональні компоненти професійної діяльності: гностичний, проектувальний, конструктивний, комунікативний та організаторський. Але ж за об'єктивних причин, тимчасових обмежень рамками аудиторних занять ці якості не завжди можуть бути сформовані. Тому важливим елементом педагогічної діяльності у ВНЗ є «навчити студента навчатися», що є необхідним для ефективної організації їхньої самостійної та позааудиторної роботи, котра сприятиме:

- розширенню, закріпленню та поглибленню знань, одержаних в аудиторії;
- активному одержанню нових знань;
- розвитку творчого підходу до розв'язання поставлених проблем;
- прояву індивідуальності студента;
- формуванню практичних навичок у розв'язанні ситуаційних задач.

Загалом самостійна та позааудиторна робота розвиває в студентів такі якості: уміння працювати зі спеціальною літературою, довідниками, періодичними виданнями, із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), сприяє розвитку організованості, дисциплінованості, ініціативності, активності у розв'язанні задач, сформульованих проблем.

Найбільшого використання в практичній діяльності знайшли такі форми самостійної роботи:

- освоєння ІКТ, пошук необхідної інформації в мережі Інтернет;
- підготовка до лабораторних, практичних і семінарських занять;
- підготовка до тестування, аудиторної контрольної роботи, самотестування на комп'ютері;
- підготовка до опитування, колоквиуму;
- виконання дипломних контрольних робіт, завдань;
- підготовка до ділової гри, оформлення її результатів;
- написання доповідей, рефератів, статей, курсових робіт;
- виконання проектів та їх оформлення;
- написання звітів з практики, екскурсій;
- виконання дипломної роботи.

Отже, до позааудиторної діяльності ми відносимо будь-яку діяльність студентів, що здійснюється в межах навчального закладу в позааудиторний час, котра сприяє їхньому особистісному розвитку, розширенню та поглибленню професійних знань і формуванню професійно-значущих якостей.

Позааудиторна діяльність може бути ініційована педагогічним колективом або творчою активністю студентів, здійснюватися на основі сучасних технологій, активних методів навчання та сприяти підвищенню якості професійної підготовки.

Зростаюча роль ІКТ у професійній підготовці сучасного фахівця сприяє підвищенню інтересу до самих ІКТ, їх використання у професійній діяльності, розв'язання широкого кола дослідницьких навчальних задач. ІКТ у позааудиторній діяльності виступають як засоби комунікації, самовираження та самореалізації.

Позааудиторна діяльність студентів із використанням ІКТ сприяє не тільки більш якісній підготовці випускників ВНЗ до професійної діяльності в інформаційному суспільстві, а й формуванню інформаційної культури фахівця.

У багатьох ВНЗ набули поширення проведення олімпіад з різних дисциплін, конкурсів з фахової майстерності, конференцій з розробки та використання ІКТ у різноманітних предметних галузях, участь у виконанні науково-дослідних робіт, робота в студентських конструкторських бюро, робота в тренінгових класах, участь у телекомунікаційних проектах та ін. При цьому всі ці заходи враховують специфіку навчального процесу, носять суттєвий навчальний характер, сприяють підвищенню інтересу та рівню професійно-пізнавальної активності студентів. Організатори такої діяльності можуть реалізовувати такі цілі:

- формування та розвиток навичок і творчих підходів до розв'язання професійних задач;
- знайомство студентів із використанням ІКТ у різних науках, техніці, в організації освітньої діяльності;
- формування інформаційної культури студентів;
- об'єднання зусиль студентів для більш ґрунтовного вивчення аспектів інформаційного суспільства й освіти.

Особливого поширення набула робота в проектах, працюючи над якими студенти одержують різноманітні знання, навички пошуку та обробки інформації, створення Інтернет-ресурсів, використання офісних пакетів, спілкування в процесі виконання робіт, формування навичок комунікативної діяльності та ін.

Отже, участь у проекті сприяє набуттю студентами нових знань, умінь і навичок для майбутньої їхньої професійної діяльності, предметного та міжпредметного спілкування та взаємодії.

Нині в зв'язку з розвитком відкритого інформаційно-освітнього середовища ВНЗ актуальним є питання створення його методичної, технологічної, технічної та організаційної основи.

Інформаційно-освітнє середовище ВНЗ - це інтегроване середовище інформаційно-освітніх ресурсів (електронні бібліотеки, навчальні системи та програми), програмно-технічні та телекомунікаційні середовища, правила їх підтримки, адміністрування та використання, забезпечення єдиними технологічними засобами інформації, інформаційна підтримка й організація навчального процесу, наукових досліджень, професійного консультування у ВНЗ [2, с. 84].

Основним структурним елементом, котрий забезпечує і реалізує навчальний процес у ВНЗ є кафедра, а тому основним в інформаційному освітньому середовищі (ІОС) є віртуальне представництво кафедри.

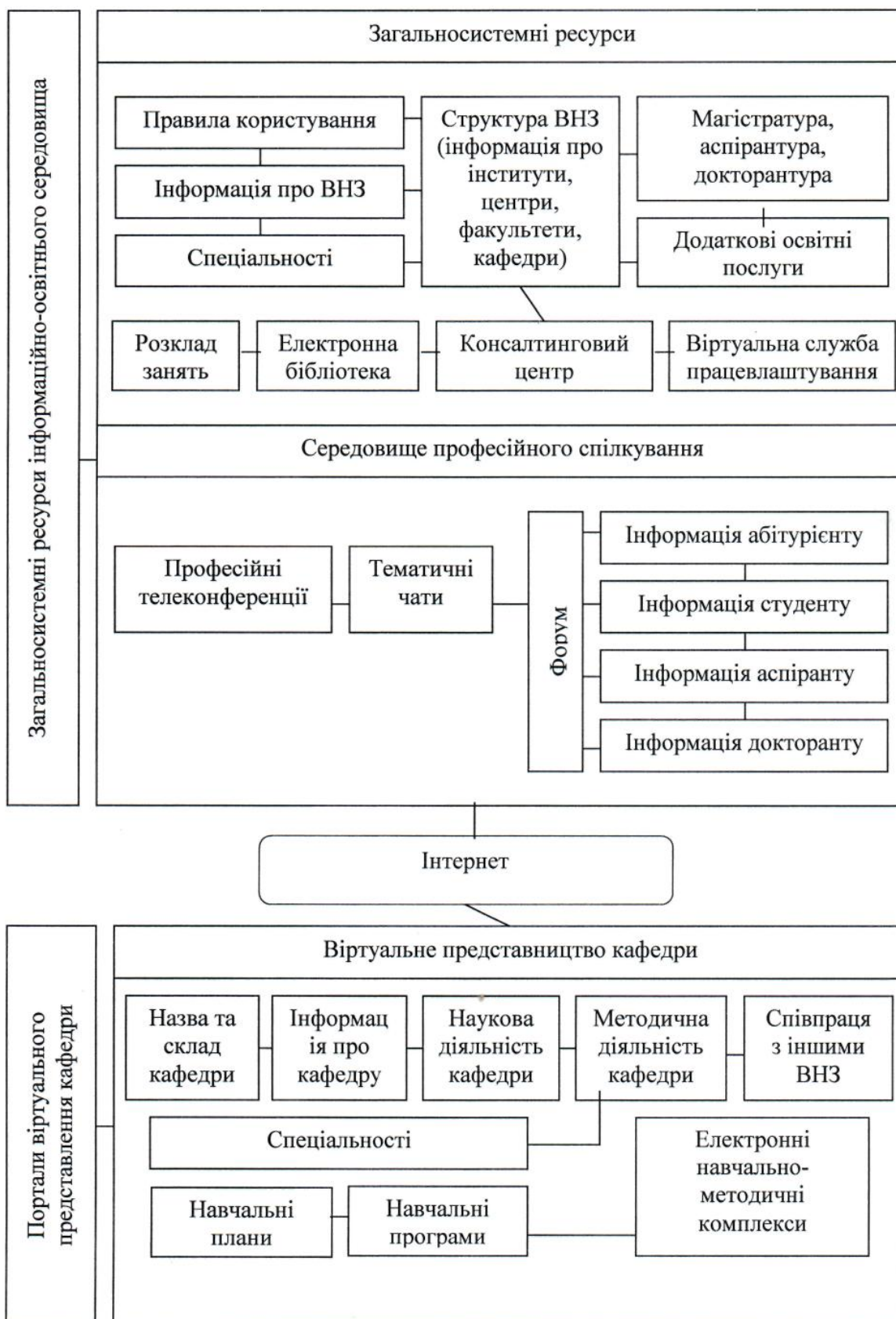

Рис. 1. Структура ІОС ВНЗ

Ми вважаємо, що віртуальне представництво кафедри - інформаційні бази, які містять електронні каталоги, електронні освітні ресурси, навчальні системи, віртуальні лабораторії та практичні послуги взаємодіючи з ЮС, захищають ресурси, типовий інтерфейс і навігацію, забезпечують підтримку навчального процесу з дисциплін кафедри через корпоративну мережу навчального закладу. Базова структура ЮС ВНЗ визначається уніфікованим електронним навчально-методичним комплексом (ЕНМК).

Інформаційне освітнє середовище реалізується з використанням Веб-технологій та відповідає вимозі відкритості. Централізація методичного та програмного забезпечення, з одного боку, широкий доступ до представлених знань за допомогою корпоративних засобів комунікації з іншого боку, – дозволяють оперативно оновлювати і розв'язувати поставлені завдання, наповнювати зміст навчального середовища відповідно до нових знань і технологій. Створення та постійне оновлення ЮС ВНЗ інтегрує накопичені у ВНЗ науково-методичні напрацювання, кадровий потенціал, інформаційні ресурси і технології, наявну інформаційно-комунікаційну інфраструктуру та організаційні структури системи освіти (рис. 1).

Підтримка навчального процесу такими технологіями формує у студентів навички роботи в мережі, внаслідок чого розвивається їхнє творче мислення, вміння та навички.

Висновки. Отже, ЮС становить відображення освітнього простору ВНЗ, яке є одночасно робочим середовищем студента і викладача. Воно дозволяє спрямувати студента на співпрацю, розвивати такі якості особистості, як організованість, дисциплінованість, уміння планувати свою діяльність. Можливості ЮС забезпечують реалізацію необхідних умов для формування самостійності, потреби у постійній самоосвіті. Ці якості покладено в основу успішності та потреби випускників на сучасному ринку праці.

Література:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь. 1997. – 376 с.
2. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учебное пособие для студ. высш. учебн. заведений / И. Г. Захарова. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
3. Лебедева М. Б. Что такое ИКТ-компетентность студентов педагогического университета и как ее формировать / М. Б. Лебедева, О. Н. Шилова // Информатика и образование. – 2004. – № 3. – 54 с.
4. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: монографія / М. М. Солдатенко. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – 198 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

У статті розглянуті деякі питання використання інформаційних технологій в організації самостійної та позааудиторної роботи студентів ВНЗ, побудови та використання інформаційно-освітнього середовища навчального закладу як основи для забезпечення вищезазначеної діяльності студентів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, компетентність, професійно-педагогічна культура, самоосвіта, самостійна робота.

В статье рассматриваются некоторые вопросы использования информационных технологий в организации самостоятельной и внеаудиторной работы студентов ВУЗов, построения и использования информационной образовательной среды учебного заведения как основы обеспечения рассматриваемой деятельности студентов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность, компетентность, профессионально-педагогическая культура, самообразование, самостоятельная работа.

The article deals with some items of the information technology usage in the self-organization for students of higher educational establishments and also the educational environment usage in the educational establishments as a basis of providing students' activity.

Keywords: of informatively-communication competence, competence, professionally-pedagogical culture, self-education, independent work.